A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS HOSSZÚTÁVÚ FINANSZÍROZÁSA

Mádi László Ph.D., Árva László C.Sc

Dr. Árva László, az École Supérieure des Sciences Commerciales d'Angers (ESSCA) budapesti tagozatának professzora (laszlo.d.arva@gmail.com),

dr. Mádi László fejlesztéspolitikai szakértő, Nemzetgazdasági Minisztérium, főiskolai tanár, Wekerle Sándor Üzleti Főiskola (drmadilaszlo@gmail.com).

Pénzügyi Szemle, illetve Polgári Szemle

https://polgariszemle.hu/aktualis-szam/146-allampenzugyi-muhely-nemzetgazdasagtan/921-az-elomunka-terheinek-csokkentese-az-egeszsegbiztositasi-rendszer-finanszirozasanak-atalakitasa-reven.

Giday András hozzájárulásával

- A vállalatnagyság szerinti adózás javaslata, illetve a számítások Giday Andrástól származnak.

A magyar gazdaság legfőbb gondja

- Ma Magyarországon a gazdasági érdekvédelmi szervezetek (VOSZ, Kamarák, stb.) szerint a gazdaság egyik legnagyobb gondját a túlzottan magas közterhek jelentik,
- Amit a következő években keresőképes lakosság demográfiai okokra visszavezethető csökkenése tovább fog súlyosbítani

Magas az adóék, vagyis magas a béreket terhelő kötelező elvonások

A béreket terhelő kötelező elvonások a következők:

- Szja, vagyis a személyi jövedelemadó;
- Társadalombiztosítás (nyugdíj, egészségbiztosítás, munkanélküliségi alap, stb.) kötelező befizetései (függetlenül, hogy azokat a munkaadó vagy a munkavállaló fizeti-e be);

Az adóék hazánkban az egyik legmagasabb Európában, és bár csökkent az elmúlt évek során, ez nem volt elegendő még

Adóék Európában, 2015 során

1. ábra: A bérek közterhei (adók és kötelező tb-befizetések), a munkabérek %-ában, az átlagjövedelem 100%-án, gyermektelen, egyedülálló személy esetében, 2015-ben

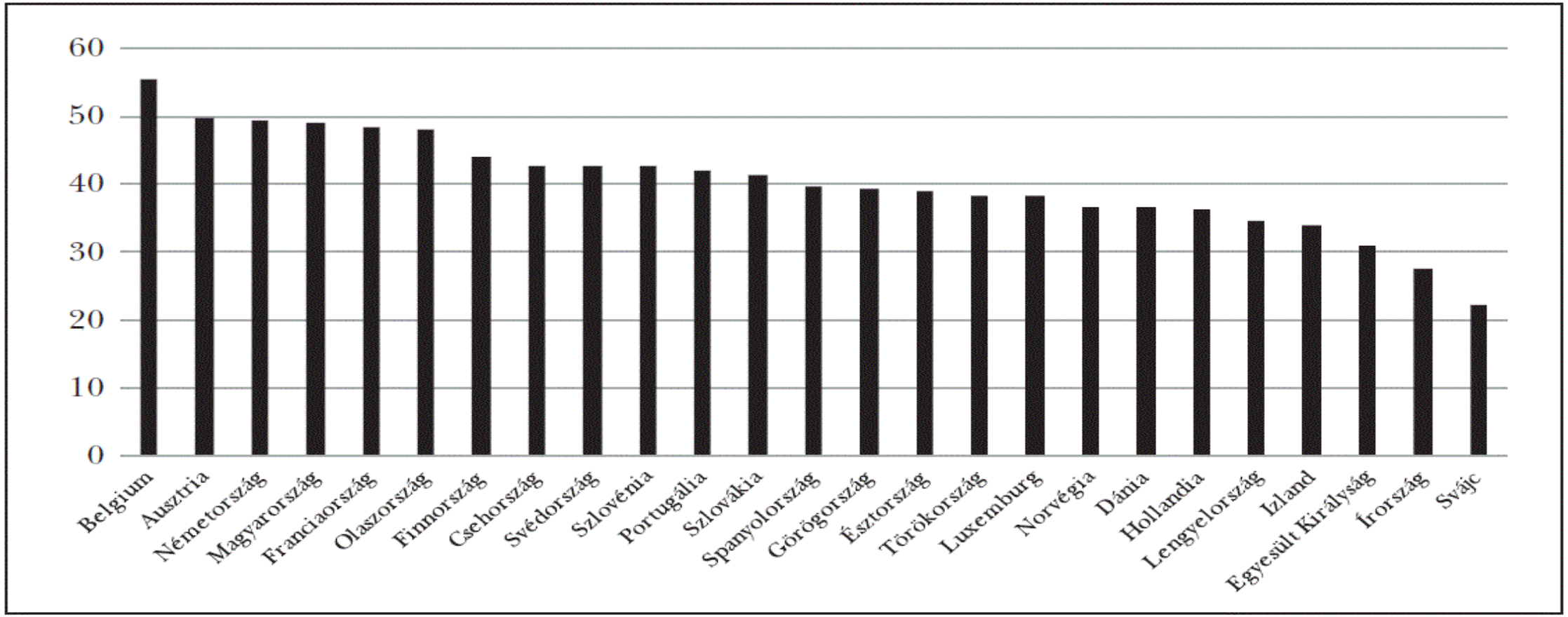

Forrás: OECD, 2017

A gyermekek számát figyelembe véve javul a kép,

OECD

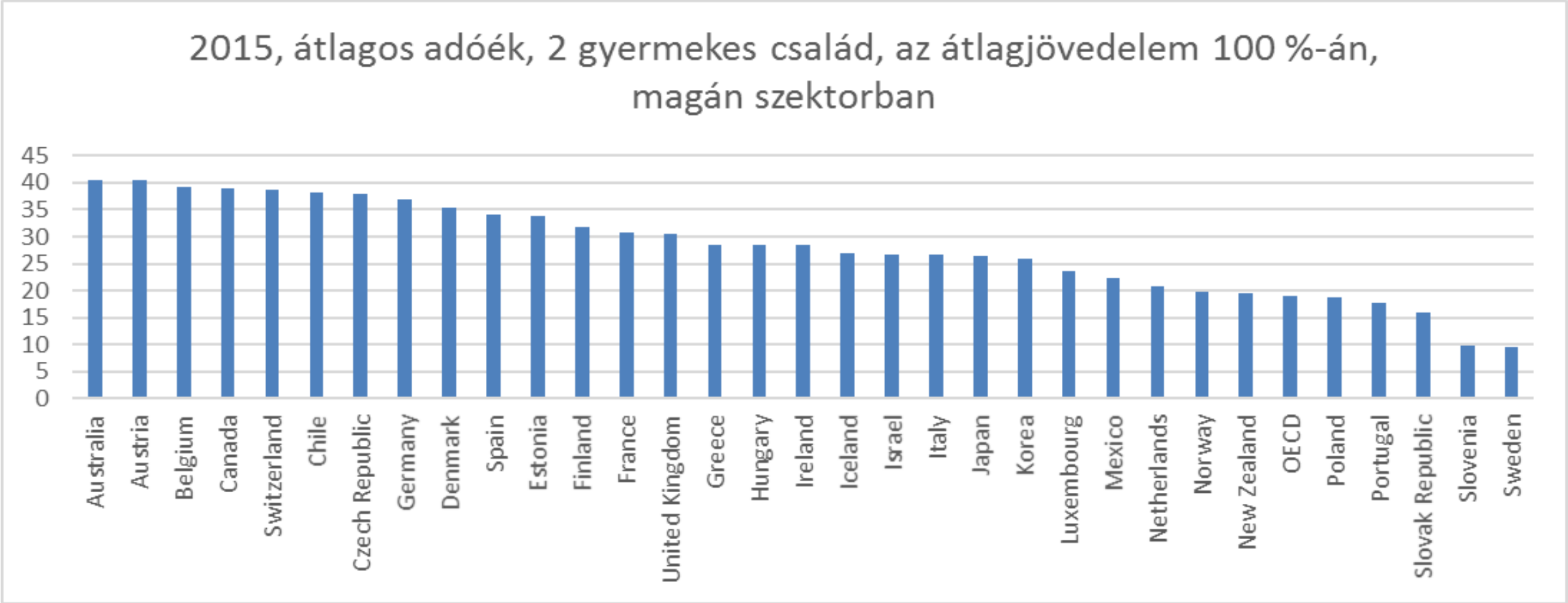

Csökkenő, de még mindig
magas elvonások

- 2001– 55,8 %
- 2010—46,9 %
- 2011– 47,6 %
- 2017 – 46,15 %
- DEFINITION: Tax wedge is defined as the ratio between the amount of taxes paid by an average single worker (a single person at 100% of average earnings) without children and the corresponding total labour cost for the employer. The average tax wedge measures the extent to which tax on labour income discourages employment. This indicator is measured in percentage of labour cost.
- Source: OECD
- https://data.oecd.org/tax/tax-wedge.htm

Az élőmunkát terhelő magas elvonások okozta gondok

- A reálbérek nem tudják elérni a nyugat-európai szinteket
- KKV-k adócsalásai (fekete munkák)
- Kivándorlás
- KKV-k és multik nem egyenlő pályán játszanak
- Az elvándorlás miatt romló egészségügy

Miért a bérekre terhelt elvonásokkal finanszírozzák a társadalombiztosítást?

- Bismarck eredetileg az általános adó-bevételekből kívánta finanszírozni (Németh István írja a Rubiconban)
- De a porosz kormány nem járult hozzá
- Ezt a rossz gyakorlatot másolták szerte Európában
- Kivéve az Egyesült Királyságot, Svédországot, Dániát és Finnországot,

ahol 1945 után **az általános költségvetésből** finanszírozták legalább az egészségügyet

Fiskalizáció előfordul részlegesen Magyarországon, Romániában, Franciaországban és számos más helyen is.

FISKALIZÁCIÓ = VALAMELY kötelező KIADÁS KÖLTSÉGVETÉSBŐL TÖRTÉNŐ FEDEZÉSE

A társadalombiztosítás mely részeit lehetne a **költségvetésből fedezni?**

Szinte mindent, de a legegyszerűbb

- Az egészségügy
- A munkaügy és
- Kis részben a nyugdíj

finanszírozása lenne

- A NYUGDÍJ FISKALIZÁLÁSÁNAK NEHÉZSÉGEI
- A nyugdíjak transzformációs rátáját az emberek 1 körül kívánják tartani
- TRANSZFORMÁCIÓS RÁTA azt jelzi, hogy a nyugdíjak milyen arányt képviselnek a korábbi nettó bérekkel szemben

Korábbi javaslatok a tb rendszer reformjára

Alapvető gondok:

- Magas elvonások
- Öregedő lakosság

Javaslatok a tb gondjaira:

1. Szülési hajlandóság növelése értékrendszer megváltoztatásával (nem valószínű, hogy eredményes lehet)
2. Szülési hajlandóság növelése gyermekfedezeti nyugdíjrendszer révén (lehetséges, de csak lassabb és mérsékelt hatás várható)
3. Bevándorlás előmozdítása (politikailag nem elfogadható)
4. Öngondoskodás előmozdítása, magán nyugdíjpénztárak (veszélyes, korrupció lehetősége, nagy működési költségek veszélyei)
5. Nyugdíjkorhatár felemelése (politikai veszélyek, várható élettartam)
6. Egészségügy további romlása, magán egészségügy ösztönzése (politikai és közegészségügyi veszélyek)
7. Fiskalizáció, vagyis az élőmunka terheinek csökkentése (OK, de szakmailag jól kell megoldani)

A fiskalizáció hatása a bérekre

- Mivel jelenleg a bruttó bérek kb. felét be kell fizetni szja, illetve tb-járulék formájában, a fiskalizáció nyomán akár még kétszeresére is nőhetnek a reálbérek
- Bérek fehéredése

Milyen káros hatása lehet a fiskalizációnak?

- Versenyképesség romlás
- Külföldi beruházások beáramlásának lelassulása
- Költségvetési deficit növekedése

Versenyképesség romlás

- Globalizáció a 20. szd. végén arról szól, hogy olcsó bérű országban termelek, és magas bérű országban adom el a terméket
- A profit garantált volt
- A versenyképesség mítosza

Külföldi beruházások (FDI) beáramlásának lelassulása

- Kell-e FDI bármi áron?
- Előnyök -- hátrányok

Költségvetési deficit növekedése

- Más bevételekkel kell pótolni a kiesett bevételeket
- Mennyi pénz eshet ki?
- Giday András becslései szerint kb. 1000-1500 milliárd forint, (A GDP KEVESEBB, MINT 5 %-a) de ez már az EGÉSZSÉGÜGY RENDBETÉTELÉT IS TARTALMAZZA
- Lehetséges pótolni további fehérítéssel, elhalasztott AFA csökkentéssel, chips adókkal, stb.

A fiskalizáció előnyei

- Magasabb nettó bérek
- Kisebb mértékű kivándorlás
- Átláthatóbb KKV adózás
- Biztos nyugdíj öregkorban, feltéve, hogy a nyugdíj járulékot fizetik.

Hogy néznének ki az elvonások?

1. táblázat: Az élőmunkát terhelő elvonások ma és az egészségügyi illetve a munkaügyi kiadások fiskalizációja után (%)

	2017	A javasolt fiskalizáció után	Különbség (csökkenés) százalékpontban
Munkavállalókat terhelő befizetések (%)			
Szja	15	15	0
Pénzbeli eho	3	0	3
Természetbeni eho	4	0	4
Nyugdíjbiztosítási járulék	10	10	0
Munkaerőpiaci járulék	1,5	0	1,5
Összes munkavállalói befizetés	**33,5**	**25**	**8,5**
Munkaadókat terhelő befizetések (%)			
Szocho	22	13[5]	9
Szakképzési	1,5	0	1,5
Összes munkaadói befizetés	**23,5**	**13**	**10,5**
Összes béreket terhelő elvonások	**57**	**38**	**19**

Forrás: Saját számítás

További pozitív hatások

- Egészségügy rendbetétele
- KKV-k versenyképességének növelése (Giday András adózási javaslatai)
- Brain drain lelassítása
-

Egy alternatív megoldás vázlatai

- A magyar gazdaság torz szerkezete: jelentős multi és jelentős mikro vállalkozási szektor
- A középvállalkozások hiányoznak
- Család alapja a családi kkv-k, ahol nem csak a tulajdon, hanem a termelés is (legalább részben) egyazon család kezében van

A globalizáció új hulláma 1974 után

- Multik, amelyek olcsó beérű országokban termeltetnek
- Drága, gazdag országokban adják el a termékeiket

A lejtő a multiknak lejt

- Könnyebben termelik ki a a béremeléseket és fizetik meg a társadalombiztosítást
-

Az egyensúly helyreállítása

- A TAO és a TB elvonások méretnagyság szerint alakulhatnának
- Ez ki tudná váltani a teljes egészségügyi fiskalizációt

Vége

Köszönjük a figyelmüket!